

“Elke belastingeuro moet vindbaar zijn”: zoekmachine Rijksuitgaven brengt inzage in overheidsuitgaven

INTERVIEWS19 OKTOBER 20255 MINUTENMARIT NUBÉOPSLAAN

Hoeveel belastinggeld gaat er precies naar een stichting, een gemeente of een subsidieprogramma? Tot voor kort was dat vrijwel onmogelijk te achterhalen. Alles stond wel ergens online, maar verspreid, onvergelijkbaar en ondoorzichtig. Dat veranderde met de oprichting van [Rijksuitgaven.nl](https://rijksuitgaven.nl) — een platform dat inmiddels meer dan 1.750 miljard euro aan overheidsuitgaven inzichtelijk heeft gemaakt. In gesprek met *NieuwRechts* vertelt mede-oprichter Koen Verhagen over de noodzaak van transparantie: “De overheid heeft geen eigen geld — alleen van de burger.”

De noodzaak van transparantie lijkt groter dan ooit. [Onderzoek](#) van PwC laat zien dat de hoeveelheid regelgeving de afgelopen twintig jaar met bijna 150 procent is toegenomen. Uitvoeringsorganisaties zoals de Belastingdienst, het UWV en de Sociale Verzekeringsbank werken inmiddels met tweeënhalf keer zoveel wetten en regels als twintig jaar geleden. Tegelijkertijd blijft de digitalisering achter, waardoor de productiviteit daalt en het aantal ambtenaren blijft groeien.

De gevolgen zijn enorm: alleen al in 2023 kostte het ambtelijk apparaat [156 miljard euro](#) — bijna een derde van alle overheidsuitgaven. In vijf jaar tijd steeg het aantal banen bij de Rijksoverheid met meer dan 30 procent, terwijl de overheid volgens onderzoekers van PwC “meer regels, minder overzicht en lagere productiviteit” kent.

“Als je niet weet waar geld naartoe gaat, kun je ook niet zien waar het beter kan,” zegt Verhagen tegenover *NieuwRechts*. “Een gebrek aan inzicht maakt het onmogelijk om verspilling of inefficiëntie te signaleren. En juist dat is wat de overheid nu parten speelt.”

“Alles was er al, maar nergens te vinden”

Die onduidelijkheid was precies de reden waarom Verhagen Rijksuitgaven.nl begon. “Het interessante was dat alle informatie over overheidsuitgaven eigenlijk al beschikbaar was,” vertelt hij. “Alleen: het stond overal en nergens. Op verschillende websites, in pdf’s, met verschillende definities. Daardoor was het niet goed doorzoekbaar en niet vergelijkbaar. En dat heeft ons getriggerd om Rijksuitgaven.nl te bouwen.”

Wat begon als een verzameling van landelijke datasets is inmiddels uitgegroeid tot een compleet overzicht van uitgaven van ministeries, uitvoeringsorganisaties en medeoverheden. “We hebben nu ongeveer 1.750 miljard euro aan uitgaven doorzoekbaar en vergelijkbaar gemaakt,” zegt hij. “En dat loopt tot in detail door

de tijd heen. Zo kun je bijvoorbeeld zien wat een organisatie in 2019 ontving en hoe dat in 2021 is veranderd. Die ontwikkeling zie je nergens anders."

'Uiteindelijk willen we dat elke belastingeuro vindbaar is zodat burgers, journalisten en volksvertegenwoordigers precies weten waar hun geld heen gaat.'

Transparantie als fundament van vertrouwen

Volgens Verhagen is de missie van Rijksuitgaven.nl eenvoudig samen te vatten: meer transparantie leidt tot meer vertrouwen. "Als je het heel plat slaat, heeft de overheid nul euro. Het is allemaal geld van de burger," zegt hij. "Dan is het ook goed om te weten dat dat geld op de juiste manier wordt besteed. Dat kun je alleen aantonen als de cijfers tot in detail doorzoekbaar zijn."

Toch vindt hij dat de controle op overheidsuitgaven nu nog te oppervlakkig is. "Kamerleden of raadsleden krijgen stapels documenten en begrotingen. Er wordt veel gepraat over de cijfers, maar zelden echt ingezoomd op de uitgaven zelf. Als er 60 miljoen in de begroting staat en in het jaarverslag weer 60 miljoen, dan is het akkoord. Maar waar dat precies aan is besteed, blijft vaak onduidelijk."

Naar één standaard voor transparantie

De onduidelijkheid over overheidsuitgaven komt volgens Verhagen vooral doordat (semi-)overheden hun financiële gegevens op uiteenlopende manieren publiceren. "De ene overheid beperkt zich tot het tonen van de ontvanger, het bedrag en een korte omschrijving, terwijl anderen realtime alles openbaar maken en direct koppelen aan raadsbesluiten," zegt hij. "Het ene overzicht is heel summier, terwijl elders juist veel details beschikbaar zijn. Daardoor zijn uitgaven nauwelijks naast elkaar te leggen."

Ook ontbreekt vaak cruciale context, zoals de sector waarin een ontvanger actief is. Die variatie maakt het moeilijk om beleid goed te controleren, zeker voor raads- en statenleden. "Je kunt pas echt controleren als je kunt vergelijken," legt Verhagen uit. "En daarvoor heb je structuur nodig."

Om die versnippering tegen te gaan, heeft Rijksuitgaven.nl een vaste manier ontwikkeld voor het aanleveren van data. "De eerste stap is het standaardiseren van subsidieregisters," vertelt Verhagen. "Gemeenten en provincies kunnen op die standaard aansluiten. Zo wordt het makkelijker om jaar-op-jaar te vergelijken en om te leren van elkaars aanpak."

Rijksuitgaven.nl helpt overheden niet alleen met publicatie, maar ook met het structureren van hun interne gegevens. "Sommige gemeenten leveren ons pdf's met een heel jaarverslag, andere sturen goed gestructureerde Excelbestanden," zegt hij. "Wij helpen ze om dat te uniformeren, zodat alles vergelijkbaar wordt. Uiteindelijk moet elke gemeente op dezelfde manier publiceren, met dezelfde termen en indeling."

'Een gebrek aan inzicht maakt het onmogelijk om verspilling of inefficiëntie te signaleren. En juist dat is wat de overheid nu parten speelt.'

Welke gemeente is het transparantst?

Soms stuiten Verhagen en zijn collega's op terughoudendheid bij instellingen. "In een enkel geval krijgen we een reactie dat ze niet willen meewerken," vertelt hij. "Maar vaak volgt daarna alsnog overleg en komt er een oplossing. Zo zijn we met het COA overeengekomen om gegevens in staffels te publiceren, net als bij andere overheidsdata. Daardoor konden we alsnog inzicht geven in honderden miljoenen aan uitgaven."

De gemeente Den Haag noemt hij als lichtend voorbeeld. "Daar kun je realtime alle subsidies bekijken, inclusief het raadsbesluit dat eraan ten grondslag ligt. Dat is transparantie ten top. Zo hoort het eigenlijk overal."

Lokale interesse en groeiend bereik

Opvallend genoeg komt de meeste belangstelling niet uit Den Haag, maar uit de provincies en gemeenten. "We zien veel enthousiasme bij lokale ambtenaren, raadsleden en subsidiemedewerkers," zegt Verhagen. "Ze gebruiken Rijksuitgaven.nl om te zien hoe hun buurgemeente het doet of om te controleren welke organisaties al subsidies hebben gekregen. Dat maakt beleid scherper én eerlijker."

Naast gemeenten en provincies leveren ook andere instanties hun uitgavendata aan, waaronder de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), NWO, ZonMW en het COA. Inmiddels heeft Rijksuitgaven.nl ruim 1.750 miljard euro aan landelijke, provinciale, gemeentelijke en semipublieke uitgaven ontsloten.

De toekomst: van zoekmachine naar slimme assistent

Rijksuitgaven.nl wil uiteindelijk meer zijn dan een zoekmachine. "We werken nu aan een nieuwe versie met kunstmatige intelligentie," vertelt Verhagen. "Dan kun je in gewone taal vragen stellen aan de database. Bijvoorbeeld: 'Hoeveel gaf de provincie Gelderland vorig jaar uit aan sport?' En dan krijg je meteen het antwoord. Dat maakt overheidsdata niet alleen toegankelijker, maar ook menselijker."

De ambitie is groot, maar de richting duidelijk. "Uiteindelijk willen we dat elke belastingeuro vindbaar is," zegt Verhagen. "Zodat burgers, journalisten en volksvertegenwoordigers precies weten waar hun geld heen gaat. Dat is niet alleen goed voor de democratie, maar ook gewoon eerlijk."

<https://nieuwrechts.nl/107025-elke-belastingeuro-moet-vindbaar-zijn-zoekmachine-rijksuitgaven-brengt-inzage-in-overheidsuitgaven/SXVJUkJkSzNPbHB2L2dxVmhyV2k5Q2ZEOWEzL1F4eWIPREZsRzRucnpOTXZWZ093QWw3dnVnPT0>